

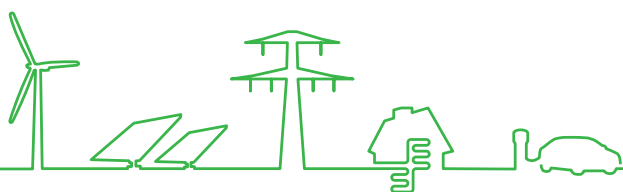
Kansen voor de overheid

Regionale energietransitie stimuleren met de inkoop van duurzame energie

Enkele jaren geleden was energie-inkoop voor Nederlandse overheden relatief eenvoudig. Sinds de liberalisering van de energiemarkt in 2004 was slechts een handvol energieleveranciers in staat om overheden te belevaren. Het aantal marktpartijen was beperkt, de keuze was beperkt, het belang was beperkt, de interesse was beperkt. Een energieleverancier was vaak niet meer dan een administratiekantoor dat met enige regelmaat een factuur stuurde. Zolang dit goed verliep (wat lang niet altijd het geval was) was er weinig aandacht voor. Dit beperkte belang is echter sterk veranderd...

Sinds enkele jaren is de inkoop van energie voor een inkoper of energiecoördinator van een Nederlandse gemeente, provincie of andere aanbestedende dienst een veel grotere uitdaging.

Op 28 juni 2019 publiceerde het kabinet namelijk het Klimaat-akkoord: de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken van Parijs van 2015.

Gezamenlijk moet de CO₂-uitstoot in 2030 met ruim de helft verminderd worden ten opzichte van 1990. Het einddoel is CO₂- en energieneutraliteit in 2050.

De Rijksoverheid streefde ernaar dat in 2020 14% van alle gebruikte energie in Nederland uit duurzame bronnen kwam. In 2030 moet dit aandeel minimaal 27% zijn. Een overgang naar duurzame energievoorziening is essentieel om de doelen te halen en klimaatverandering tegen te gaan. De realiteit is dat in 2020 slechts 11% van alle energie duurzaam was opgewekt. Er ligt dus een enorme uitdaging!

Inkoop eigen energie als middel

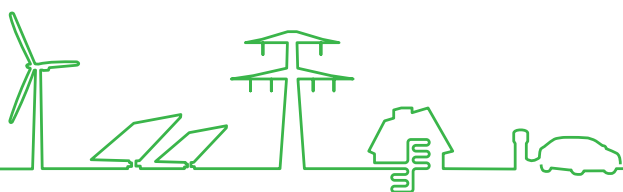
De vraag is hoe Nederlandse overheden zelf kunnen bijdragen aan het behalen van de klimaatdoelstellingen. Eén van de middelen die ze kunnen inzetten is de inkoop van de eigen energiebehoefte. De (collectieve) inkoopkracht van overheden is immers groot en deze is te gebruiken als stimulans voor de regionale of lokale energietransitie.

Een vervolgvraag is dan hoe en in welke mate de inkoop van energie is in te zetten om bijvoorbeeld de lokale energietransitie te versnellen of bij te dragen aan de verduurzaming van de

regionale energie-opwekcapaciteit. In het verlengde hiervan liggen vragen als de gewenste mate van additionaliteit (nieuwe opwek). In hoeverre kunnen en willen de gemeenten de samenwerking met lokale of regionale partijen zoals coöperaties of andere burgerinitiatieven bevorderen? Wat zijn de ruimtelijke mogelijkheden? Wat zijn de afspraken binnen de RES?

Daartegenover staan natuurlijk de mogelijk verschillende duurzame gemeentelijke ambities, het politieke en bestuurlijk draagvlak en de mogelijkheden om eventuele kosten of investeringen voor deze ambities te accepteren. Daarbij is een concrete invulling van de inkoop van duurzame energie vaak niet opgenomen in het gemeentelijk (inkoop) beleid. Tot slot spelen de publieke opinie en de voorbeeldfunctie van overheden een belangrijke rol.

De publieke opinie dwingt overheden aan de ene kant tot verduurzaming. Tegelijkertijd bestaat er o.a. onder de noemer “sjoemelstroom” veel weerstand of onbegrip over de inkoop van duurzame energie via het Europese systeem van Garanties van Oorsprong (GvO's). Of een overheid nu duurzame elektriciteit uit Europa, Nederland of de eigen regio inkoop, men is daarbij afhankelijk van deze certificaten.

Inkoopscenario's voor de overheid

Nederlandse overheden kunnen hun energie op veel manieren inkopen. Hellemans Consultancy onderscheidt hierin grofweg zeven verschillende standaard inkoopscenario's. Deze variëren van grijze stroom, Europese of Nederlandse energie, regionale inkoop tot bijvoorbeeld een gemeentelijk energiebedrijf. Daarbij worden nieuwe onderwerpen zoals PPA's (Power Purchase Agreement), uurmatching, green wave en flexvermogen steeds relevanter.

De afgelopen jaren was de inkoop van Europese duurzame elektriciteit de norm bij Nederlandse overheden. Deze certificaten waren en zijn relatief goedkoop en alom beschikbaar. Sinds enige tijd is de consensus echter dat duurzame elektriciteit uit andere Europese landen niet bijdraagt aan de verduurzaming en energietransitie van Nederland. Daarom is de focus verlegd naar Garanties van Oorsprong van Nederlandse opwekcapaciteit. Die trend heeft zich, onder druk van onder andere de Regionale Energie Strategieën (RES), doorgezet naar de wens om duurzame energie uit de eigen regio in te kopen.

Collectief Arnhem Nijmegen

Hellemans Consultancy heeft in 2017 het collectief Arnhem Nijmegen begeleid bij de eerste innovatieve aanbesteding voor additionele, regionale duurzame energie. Sindsdien hebben vele overheden dit voorbeeld gevolgd, zoals Gemeente Amsterdam, Den Haag, Delft en Groningen. Bij deze manier van aanbesteden daagt de aanbestedende dienst een leverancier uit om bijvoorbeeld nieuwe (additionele) duurzame projecten te realiseren en daaruit te leveren. Zo kan de inkoop van energie direct bijdragen aan de noodzakelijke groei van duurzame energie in de regio en daarmee in Nederland.

Projectmatige aanpak

Energie inkoop is veranderd van platte commodity naar een strategisch product. De energiemarkt is complex, voortdurende veranderingen vragen om up-to-date kennis. Het verduurzamingsvraagstuk is een strategisch vraagstuk geworden. Voor veel overheden is het een uitdaging om dit eigenhandig te beantwoorden. Binnen het vraagstuk spelen immers vaak beleidskaders, politieke verschillen, bestuurlijke besluitvorming, wisselende collectieve belangen en natuurlijk financiële implicaties een rol.

Een effectieve projectmatige werkwijze is er daarom op gericht om de verschillende stakeholders op de juiste manier te betrekken. Op basis van realistische mogelijkheden dienen de ambtelijke en bestuurlijke besluitvorming in een vroeg stadium te worden betrokken in het proces. Uiteraard is een realistisch beeld nodig van mogelijkheden binnen de energiemarkt, bijbehorende kosten, contractuele vereisten, binnen de kaders van de aanbestedingswet.

Gemeente Rotterdam

Een succesvol voorbeeld van deze aanpak is de gemeente Rotterdam. Een motie in de gemeenteraad resulteerde in een duidelijke opdracht: het moest echt groene stroom zijn én opgewekt met lokale Rotterdamse additionele capaciteit. Deze complexe opdracht heeft na een projectperiode van ruim een jaar het zeer bevredigende resultaat dat de gemeente Rotterdam “diepdonkergroene stroom”, tegen een zeer marktconforme prijs geleverd krijgt.

Een uitgebreide projectbeschrijving vindt u hier:

<https://hellemansconsultancy.nl/nieuw-energiecontract-gemeente-rotterdam/>

Kortom, duurzame energie is een complex en strategisch vraagstuk waar de Nederlandse overheden voor staan. De private sector speelt nog een beperkte rol en dus heeft de overheid de plicht om op landelijk, provinciaal en lokaal niveau haar steentje bij te dragen. De noodzaak is immens, de beschikbare tijd beperkt en het doel evident! De manier waarop overheden hun energie-inkoop hiertoe inzetten is even complex als kansrijk.

Hellemans Consultancy B.V.

De Beek 18-b

3871 MS Hoevelaken

+31 30 2255011

info@hellemansconsultancy.nl

www.hellemansconsultancy.nl

De consultants van Hellemans Consultancy zullen in navolging op dit stuk elk kwartaal een onderwerp uit dit artikel in een vervolgpublishatie beschrijven. Volg Hellemans Consultancy op LinkedIn om ook deze artikelen te kunnen lezen of houd onze website in de gaten!

Willemijn Nagtglas Versteeg, Tjeerd Kuiper & Christiaan van Dijk

Consultants duurzame energie inkoop en aanbestedingen
Team Overheid - Hellemans Consultancy

